

LEIDERSCHAP

LEERPLAN

Versie leerplan: 01-09-2019

Versie module: PT04/B/1

Studie: Opleiding Theologie

Vakgroep: Praktische Theologie

Studiepunten: 3 EC | 84 studie-uren

Inhoud

Zowel in Oude als Nieuwe Testament komen we continu voorbeelden tegen van leiderschap. In de geschiedenis van de kerk zien we maar zelden dat leiderschap in absolute zin wordt afgewezen. In tegendeel, er bestaat een lange traditie van theologische reflectie op dit belangrijke onderwerp. In m.n. de tweede helft van de 20^e eeuw zien we een enorme groei in de sociologische belangstelling voor leiderschap, dat inmiddels als een zelfstandig vakgebied kan worden gezien.

Dit vak wil je inleiden in zowel de theologische als de sociologische component van dit vakgebied en deze verbinden aan het functioneren van leiderschap in de plaatselijke gemeente. Hiertoe zal in dit vak aan de orde komen: 1) een Bijbels-theologische en historisch-theologische analyse van leiderschap; 2) een introductie op leiderschapstheorie en de belangrijkste leiderschapsmodellen; 3) een bespreking van de persoonlijke dimensie van leiderschap (persoonlijkheid, gedrag, valkuilen etc.) en 4) een doordenking van de belangrijkste praktische aspecten van leiderschap (e.g. visie ontwikkelen, opleiden, interventie etc.). Ter aanvulling op dit laatste onderdeel zal er ook aandacht uitgaan naar het leiden van vergaderingen, tijdbeheer en financieel beheer in de gemeente.

Leerdoelen

Kennisverwerving

Na deelname aan dit vak en bestudering van de behandelde stof ben je bekend met de volgende woorden en begrippen en kunt deze kort omschrijven:

Kenmerken OT-leiderschap, oudste, opziener, diaken, episcopalisme, presbyterianisme, congregationalisme, informele gezagsstructuur, ambt, hoogkerkelijk ambtsmodel, laagkerkelijk ambtsmodel, leiderschap, leider/manager, 'trait'-benadering, 'stijl'-benadering, situationeel leiderschap, contingentietheorie, transactioneel/transformationeel leiderschap, servant-leadership, sociale identiteitstheorie, organisch leiderschap, leiderschap en 'discernment', persoonlijkheidskenmerken, DISC, authenticiteit, charismatisch leiderschap, roeping, leiderschapsvaardigheden, 7 effectiviteits-eigenschappen van Covey, zelfleiderschap, gedrag van de leider (gerichtheid/activiteit/afhankelijkheid/macht), leiderschapsvalkui-

len, leiderschapsvisie, leiderschap en communicatie, leiderschap en organisatie, teamleiderschap, teamrollen, leiderschapstraining, veranderingsprocessen, vitaliteit van de gemeente, leiderschapsbeoordeling, leiderschap en interventie, vergaderingen, tijdbeheer, financieel beheer.

Inzicht

Na afronding van dit vak heb je inzicht in:

- het belang van gezond leiderschap voor een goed functionerende gemeente;
- de diverse theologische visies op het onderwerp leiderschap
- de historische achtergronden bij leiderschap en ambt;
- de belangrijkste leiderschapsmodellen die gangbaar zijn binnen de sociale wetenschap;
- de mogelijke persoonlijkheidskenmerken van een leider;
- de complexiteit van de samenhangende processen m.b.t. leiderschap;
- de belangrijkste valkuilen van leiderschap;
- het praktisch functioneren van leiderschap in de context van de plaatselijke gemeente;
- de rol en invulling van vergaderingen in de gemeente;
- het beheren van tijd in een leiderschapspositie;
- de hoofdlijnen van het financiële reilen en zeilen van een kerkelijke gemeente.

Vaardigheid

Na deelname aan dit vak en bestudering van de behandelde stof kun je:

- het belang bespreken en de kenmerken geven van goed Bijbels leiderschap;
- de Bijbelse principes voor leiderschap integreren met enkele gangbare leiderschapsmodellen uit de sociale wetenschap;
- de diverse leiderschapsmodellen toepassen op de leiderschaps-situatie in de plaatselijke gemeente;
- leiderschapssituaties en leiders identificeren en analyseren vanuit bestaande leiderschapstheorieën;
- in hoofdlijnen een vergadering opzetten en leiden;
- de belangrijkste factoren van het financiële beheer in kerk of gemeente in hoofdlijnen benoemen en bespreken.

Attitude

Gedurende dit vak ben je (meer) doordrongen geraakt van het belang van gezond leiderschap voor het goed functioneren van de kerkelijke gemeente.

Toetsing

A-niveau: Schriftelijk of digitaal tentamen over H 1-3 van de module.

B-niveau: Verwerkingsopdrachten: leesopdracht voor H 4-5 en alle bijlagen; werkstuk en persoonlijke reflectie.

Literatuur

Verplichte literatuur

Module *Leiderschap*.

Aanbevolen literatuur

- Donders, Paul en Ketelaar, Jaap. 2010. *Gezond Leiderschap in de kerk. Voed en koester je kerkgemeenschap*. Hoornaar: Gideon.
- Egmond, P. van. 2019. "Zorg ervoor dat mensen zichzelf kunnen helpen". Ambrosius van Milaan over christelijke barmhartigheid." In: N. Witkamp en M. van Willigen (red.). *Door Christus aangesproken. Een ontmoeting met de Vroege Kerk*. Heerenveen: Groen. Pags. 139-154.
- Grievink, Jan Willem. 2011. *Hand- en hartsboek leiderschap. Christelijk leiderschap*. Heerenveen: Jongbloed.
- Northouse, P.G. 2013. *Leadership: Theory and practice*. Sixth edition. Thousand Oaks, CA : Sage.
- Saane, J. 2012. *Geloofwaardig leiderschap*. Zoetermeer: Meinema.
- Stott, John. 2006. *Christelijk leiderschap. Bijbelse modellen voor kerk, evangelie en bediening*. Apeldoorn: Novapress.
- Yukl, G.A. 2006. *Leadership in Organizations*. Sixth edition. Upper Saddle River, NJ : Pearson.

